

(Пресс РС)

У БиХ су 25. новембра, истога дана, прослављена два празника – један у Српској, други у Федерацији. Већ по традицији, у пола земље се слави дан потписивања Дејтонског споразума, а у другој половини дан одржавања ЗАВНОБиХ-а, док се на обе стране она друга годишњица прећуткује и игнорише. Откуда ова „јубиларна асиметрија“ када се зна да је мировни споразум у Дејтону (и Паризу), поред Милошевића и Туђмана, потписао и Алија Изетбеговић, као легитимни представник бошњачког народа, односно да су у Мркоњић Граду, у присуству и хрватских и муслиманских, ипак доминирали српски делегати? Штавише, није тешко доказати да би ентитетски распоред прослава могао бити обрнут и да би тако било чак много логичније.

Да будемо сасвим прецизни, Хрвати нису ти који у ФБиХ колективно прослављају годишњицу ЗАВНОБиХ-а. Са изузетком малобројних потомака ветерана комунистичког покрета које је ове године предводио Жељко Комшић, данашњим Херцег-Босанцима је много ближа успомена на НДХ као, према речима Фрање Туђмана, „израз повијесних тежњи хрватског народа за сопственом државом“. Бошњаци су ти који у ФБиХ навелико колективно обележавају јубилеј Заседања Антифашистичког већа народа БиХ иако за то немају много више историјског основа него њихове ентитетске комшије. Павелићевог „цвећа хрватског народа“ било је, такође, процентуално више међу домобранима, усташама и у СС ханџар дивизији него у партизанима, бар до пада Италије, када само најзадртији и најглупљи нису препознали да је фашизам губитничка страна. Све до тада муслиманске, потоње бошњачке масе у БиХ биле су бар лојални поданици квислиншке НДХ или су попуњавали њену злочиначку администрацију. А њихови политички представници, почев од Џафера Куленовића, Адемаге Мешића па надаље, седели су уз скуте поглавника Анте. Да је било тако, сведочи и податак да ни у политичком

руководству, поред Тита, Ранковића, Кардеља, Ђиласа, Хебранга, Ивана Милутиновића, Моше Пијаде, ни у војној команди јединственог НОП-а, поред Арсе Јовановића, Ивана Гошњака, Коче Поповића, Пеке Дапчевића, Косте Нађа итд., није забележено ама баш ниједно муслиманско име.

Антифашистичку димензију АВНОЈ-а Бошњаци славе као аргумент пред спољним светом да су тобоже били на правој страни у Другом светском рату. За унутрашњу употребу ЗАВНОБиХ славе зато што је БиХ тада идентификована као република и муслимани као један од њена три народа. При томе свесно и систематски прећуткују да је БиХ тада била призната искључиво као федерална јединица унутар Југославије (АВНОЈ), а муслимани нису били признати као нација.

Дејтонски споразум, опет, није био никакав тријумф српског народа у БиХ, него пре пораз његовог легитимног опредељења да ова република, након сецесије Словеније и Хрватске, остане у саставу остатка Југославије заједно са Србијом и Црном Гором. Иако победничка страна у грађанском рату, који је и започео управо због наметнутог осамостаљења БиХ, ВРС је иностраном интервенцијом (НАТО бомбардовање околине Сарајева и америчка логистичка подршка хрватско-муслиманским јединицама у Босанској Крајини) принуђена на Дејтонски компромис. Треба се присетити са колико разочарања је српски народ у Српској и БиХ крајем новембра 1995. дочекао вести о садржају споразума који је скројен и потписан у америчкој војној бази с оне стране Атлантика. Каснији ток догађаја показао је да је чак и тај, тешка срца прихваћен, компромис био међународна превара, јер је ОХР, накнадно наоружан бонским овлашћењима и подржан из муслиманског Сарајева, годинама отимао изворне надлежности РС и преносио их на централне органе. Тек од 2006. руководство Српске успева да блокира процес централизације и унитаризације, али не и да врати изворни статус ентитета, који је и сам по себи био од Срба изнуђен. Утолико би се могло рећи да славећи 25. новембар Српска обележава годишњицу изворног Дејтонског споразума,

Пише: Ненад Кеџмановић
петак, 07 децембар 2012 10:40

али само као мањег зла од онога у шта су га касније претворили његови творци оличени у ОХР-у.

Чињеница да Бошњаци такође нису довољни Дејтонским споразумом, ни оригиналом, који је њихов лидер потписао у Дејтону, ни фалсификатом, који се данас примењује ипак по њиховој мери, не значи да не би требало да га славе. Ипак, мировни споразум их је спасао капитулације, јер је сам чин потписивања био само део међународног пакета – аранжмана који је обухватао и америчку оружану и логистичку подршку у завршним борбама. Као што ни чињеница да Срби не славе годишњицу ЗАВНОБиХ-а не значи да заслуге за антифашистички покрет у Другом светском рату, како у Југославији, тако и у БиХ, као њеном делу, нису биле пре свега и највише српске, не само у верзији партизанског, него бар делом и четничког покрета.

Ипак, чињеница да Срби не славе годишњицу ЗАВНОБиХ-а не значи да заслуге за антифашистички покрет у Другом светском рату, како у Југославији, тако и у БиХ, као њеном делу, нису биле пре свега и највише српске, не само у верзији партизанског, него бар делом и четничког покрета.

А у центру града, у парку хероја из рата 1941-1945, и данас поред осталих стоје бисте Османа Карабеговића, Шефкета Маглајлића, Хајре Капетановића и других муслиманских првобораца. И приликом сваког празника руководство Српске ту полаже цвеће једнако као и на споменик херојима рата 92–95. У Сарајеву, напротив, једно степениште на Кошевском брду које је носило име првог председника ЗАВНОБиХ-а преименовано је у част једног од локалних команданата Зелених беретки. Име Миле Перковића, потпредседника истог историјског оснивачког тела, који је био Хрват, нико и не спомиње. Биста Ђуре Пуцара, водећег партизанског и комунистичког руководиоца из БиХ све до почетка 70-их, одавно је срушена, а име оближње улице избрисано. У главном граду БиХ остала је успомена на само понеког антифашисту, али под условом да је био пореклом муслиман и да се писао Муслиман, односно Бошњак.

Зато је деловало немало трагикомично када се бошњачки представник у Председништву БиХ ономад испрсио у Сарајеву као главни слављеник облетнице ЗАВНОБиХ-а. Добро, Бакир '41. још није био ни рођен, али његов рахметли бабо Алија је био већ добрано стасао за војску и засигурно није био у антифашистичком покрету. С обзиром на свој исламски ентузијазам, вероватно је са одушевљењем дочекао великог муфтију Ел Хусеинија када је дошао из Каира у Сарајево да, по договору са Хитлером, анимира босанске муслимане да крену на Источни фронт.